

ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

พ.ต.ต. วรรณค์ ศิวาพานิช

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

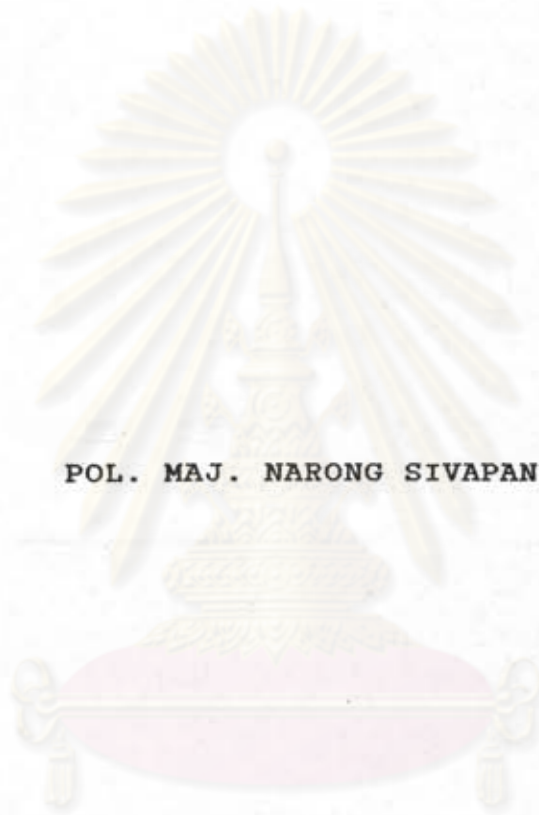
ISBN 974-578-925-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017761

117757811

**FACTORS AFFECTING SECURITY OF TENURE OF
MEMBERS OF THE PARLIAMENT**

POL. MAJ. NARONG SIVAPANICH

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts**

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-925-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในการดำรงตำแหน่ง
สมาชิกวุฒิสภา

โดย

พ.ต.ต. ณรงค์ ศิวาพานิช

สาขาวิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ พ่องแผ้ว

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ จรุง สุกวิม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ พ่องแผ้ว)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์)

พ.ต.ต.ณรงค์ ศิวาพานิช : ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในการดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา
(FACTORS AFFECTING SECURITY OF TENURE OF MEMBERS OF THE PARLIAMENT)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.หรรค์ดี พ่วงแพ้ว, 248 หน้า. ISBN 974-578-925-9

การศึกษาเรื่องนี้ เป็นการวิจัยประเภทการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ซึ่งจัดอยู่ในประเภทของการวิจัยแบบไร้ปฏิบัติการ วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อที่จะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของความมั่นคงในการดำรงตำแหน่ง ส.ส. ไทย ทั้งจากปัจจัยภายในของ ส.ส. ได้แก่ แรงบันดาลใจทางการเมือง ความแปรเปลี่ยนในการดำรงตำแหน่ง ความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่ง และความมั่นคงในการดำรงตำแหน่ง ส.ส. และปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางการเมืองของ ส.ส. ได้แก่ ความเปิด-ปิดของระบบการเมืองไทย โดยมีสมมุติฐานว่า "ในช่วงสมัยที่บรรยากาศทางการเมืองไทยเป็นแบบเปิด ส.ส. ไทยจะเป็นกลุ่มที่มีแรงบันดาลใจทางการเมืองสูงและมีความแปรเปลี่ยนในการดำรงตำแหน่งสูง มีความต่อเนื่องและมีความมั่นคงในการดำรงตำแหน่งต่ำ ส่วนในช่วงสมัยที่บรรยากาศทางการเมืองไทยเป็นแบบปิด ส.ส. ไทยจะเป็นกลุ่มที่มีแรงบันดาลใจทางการเมืองและความแปรเปลี่ยนต่ำ มีความต่อเนื่องและมีความมั่นคงสูง" ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จาก ส.ส. ไทยทั้งหมด ตั้งแต่ พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2531 รวมทั้งสิ้น 1,723 คน

ผลการศึกษาพบว่าข้อมูลยืนยันสมมุติฐานเพียงบางส่วน เฉพาะความมั่นคงและความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่ง ส.ส. เท่านั้นที่ปรากฏว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวความแปรเปลี่ยนและแรงบันดาลใจในการดำรงตำแหน่ง ส.ส. ยืนยันสมมุติฐานได้เพียงเล็กน้อย กล่าวคือ สภาพแวดล้อมทางการเมืองมีส่วนสำคัญในการกำหนดแบบแผนของระบบการดำรงตำแหน่ง ส.ส. ในรัฐสภาไทย ในส่วนความมั่นคงและความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่งเท่านั้น ส่วนประเด็นอื่น ๆ นั้นข้อมูลยืนยันได้ไม่สู้เข้มแข็งนัก

โดยสรุป การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับพัฒนาการของสถาบันนิติบัญญัติซึ่งเป็นสถาบันที่มีความสำคัญสูง ว่ามีระดับพัฒนาการทางการเมืองอยู่ในขั้นต่ำมาก สมควรที่จะได้มีการหาทางเร่งรัดพัฒนาให้เข้มแข็งทัดเทียมกับสถาบันทางการเมืองอื่น.

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติสด Wan
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา หรรค์ดี พ่วงแพ้ว

POL.MAJ. NARONG SIVAPANICH : FACTORS AFFECTING SECURITY OF TENURE OF MEMBERS OF THE PARLIAMENT. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PORNSAK PHONGPHAEW, Ph.D. 248 pp. ISBN 974-578-925-9

This is the study of aggregate data about the patterns of security of tenure of Thai members of the parliament. The essential study of this project is to look closely at the factor affecting security of tenure of members of the parliament, in which the result can be used to determine the causes of influential political permeability, volatility, continuity, and security of tenure holding by members of the parliament that involved with political environment; such as the open-closed system. Based on the open and closed system, we can presume that during the open era of Thai political history, there is higher political permeability higher, volatility, lower continuity, and stability in office holding among members of the parliament. Of course, all of those effects will be just the opposite during the closed era. The data that is used in the study has been collected from all 1,723 members of the parliament since B.E. 2476 until 2531.

Anyhow, the result of this study can only prove accurately apart of the presumption Thai M.P. behavioral pattern, only the continuity and stability of tenure of members of the parliament are confirmed. But the influential political permeability and volatility in office holding are not always true. Political environment is a key factor in determining the outcome of the Thai M.P. behavioral pattern of the continuity and stability of office holding only. This factor is not quite effective in determining other performance of the study.

In conclusion, this study reveals that the system that is being used in the parliament needs to be improved or better yet, reconstructed. The development is still very slow considering the political importance of the parliament. In fact, the problems should be solved once and for all so that the parliament system will be developed as other political institutions.

ภาควิชา การปกครอง
 สาขาวิชา การปกครอง
 ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต วดอ [Signature]
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา [Signature]
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ ด้วยความช่วยเหลือและการให้กำลังใจ จากหลายท่าน และที่สำคัญที่สุด คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้รับความเมตตากรุณาอย่างยิ่งในการช่วยเหลือ แนะนำในการเขียนวิทยานิพนธ์ สร้างกรอบแนวความคิดการวิเคราะห์ตลอดจนแนะนำในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น จนเป็นผลให้ผู้เขียนได้รับความสำเร็จในการศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตในครั้งนี้ พระคุณนี้ผู้เขียนจารึกอยู่ในดวงจิตตลอดไป

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์จรูญ สุภาพ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์ ที่ได้กรุณา รับเป็นกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และได้ตรวจแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ พี่ เพื่อน น้อง ซึ่งให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาอันมีค่าต่อผู้เขียนโดยตลอด คือ พ.ต.ท.ปิยะ สอนตระกูล พ.ต.ท.สุรพล ธนโกเศศ พ.ต.ท.สุพร พันธ์เสื่อ ร.ต.อ.พจนารก ฤทธิขจร คุณสุขุม ดลโสภณ และคุณอัศรพงษ์ มณีภาค นอกจากนี้ขอขอบคุณ คุณบุรี เจียรระสุห์ตรา ที่ช่วยเหลือในด้านการประมวลผลข้อมูล คุณธวัชชัย จักรสาน ที่ช่วยเหลือด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และคุณทัศนัชรา จุลเจิม ที่ช่วยเหลือในด้านการพิมพ์

คนที่สำคัญและเป็นกำลังใจให้กับผู้เขียนตลอดมาและตลอดไป คือ ภริยา และบุตรที่รักของผู้เขียน ทำให้ผู้เขียนมีกำลังใจศึกษาและเขียนวิทยานิพนธ์สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง ความความดีใจ ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากจะมีอยู่ผู้เขียนขอมอบให้ กับโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ให้กับผู้เขียน.

พ.ต.ต.ณรงค์ ศิวพานิช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปประกอบ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหาวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
สมมุติฐานการวิจัย.....	9
วิธีการวิจัย.....	13
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
การนำเสนอรายงานการวิจัย.....	17
บทที่ 2 แนวความคิดในการวิจัย.....	19
แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในการดำรงตำแหน่ง สมาชิกรัฐสภา.....	19
แนวความคิดเรื่องการเลือกสรรทางการเมือง.....	28
แนวความคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ.....	31
แรงจูงใจของนักการเมือง.....	36
นักการเมืองไทยกับแรงจูงใจในการเข้าสู่การเมือง.....	41
สรุป.....	46

	๗
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	47
ประเภทของการวิจัย.....	47
ขอบเขตการศึกษา.....	47
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	48
ประชากรวิจัย.....	50
ตัวแปร.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
บทที่ 4 บรรยากาศของระบบการเมืองไทยในแต่ละช่วงสมัย.....	61
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่หนึ่ง.....	62
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สอง.....	65
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สาม.....	67
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สี่.....	70
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ห้า.....	74
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่หก.....	77
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่เจ็ด.....	78
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่แปด.....	80
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่เก้า.....	81
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สิบ.....	84
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สิบเอ็ด.....	86
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สิบสอง.....	88
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สิบสาม.....	89
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สิบสี่.....	92
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สิบห้า.....	93
สรุป.....	95

	๗
บทที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในการดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา.....	97
ตัวแบบในการวิเคราะห์.....	97
ตอนที่ 1: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการดำรงตำแหน่งของ ส.ส..	102
แรงบันดาลใจทางการเมืองของ ส.ส.ไทย.....	103
ความแปรเปลี่ยนในการเป็น ส.ส.....	115
ความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่ง.....	119
ความมั่นคงในการดำรงตำแหน่ง.....	122
สรุปปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายเทบุคลากรของรัฐสภา.....	126
ตอนที่ 2 :อิทธิพลภายนอกที่มีต่อกระบวนการดำรงตำแหน่งของ ส.ส.	130
การทดสอบสมมุติฐานด้วย "เกณฑ์ภายนอก".....	131
การทดสอบสมมุติฐานด้วย "เกณฑ์ภายใน".....	135
สรุปการทดสอบสมมุติฐาน.....	139
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	140
สรุปการวิจัย.....	140
แง่มุมต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัย.....	141
ความเปิดปิดของระบบการเมืองไทย.....	143
แรงบันดาลใจทางการเมือง.....	144
ความแปรเปลี่ยนในการดำรงตำแหน่ง.....	145
ความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่ง.....	145
ความมั่นคงในการดำรงตำแหน่ง ส.ส.....	146
บรรณานุกรม.....	148
ภาคผนวก.....	153
1. แบบสอบถามความเปิดปิดของระบบการเมืองไทย.....	154
2. หนังสือขออนุญาตค้นประวัติสมาชิกรัฐสภาไทย.....	158
3. การวิเคราะห์อนุกรมเวลา	159
4. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภาไทย.....	181
ประวัติผู้เขียน.....	238

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

3.1	สถานภาพทั่วไปของ ส.ส.ไทย.....	51
3.2	ความเปิดปิดของระบบการเมืองไทยจากทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ.....	54
5.1	ตัวแบบในการวิเคราะห์ กรณีการเมืองไทย.....	99
5.2	ร้อยละของแรงบันดาลใจทางการเมืองในด้านระดับการศึกษาสูง เมื่อเป็น ส.ส. ครั้งแรก.....	105
5.3	ร้อยละของแรงบันดาลใจในการสมัครและได้เป็น ส.ส. ครั้งแรก เมื่ออายุน้อยกว่า 31 ปี.....	107
5.4	ร้อยละของแรงบันดาลใจในการสมัครและได้เป็น ส.ส. โดยมีเครือญาติเป็น ส.ส. มาก่อน.....	110
5.5	ร้อยละของแรงบันดาลใจในด้านจำนวนครั้งการสมัครและได้เป็น ส.ส.	112
5.6	ค่าเฉลี่ยร้อยละของแรงบันดาลใจในด้านต่าง ๆ	114
5.7	ร้อยละของแปรเปลี่ยนในการดำรงตำแหน่ง ส.ส. คำฉนวนจาก.....	117
5.8	ร้อยละของความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่งของ ส.ส.....	120
5.9	ร้อยละของ ส.ส. ที่เป็น ส.ส. จนกระทั่งอายุ 66 ปีขึ้นไป.....	123
5.10	ร้อยละของความมั่นคงในการออกจากตำแหน่งของ ส.ส. โดยไม่ครบวาระ.....	125
5.11	สรุปร้อยละสถานภาพการดำรงตำแหน่งของ ส.ส. ไทยในด้านต่าง ๆ	127
5.12	เมตริกซ์ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในของ ส.ส. ไทย.....	128
5.13	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการดำรงตำแหน่งของ ส.ส. ไทย ตัดสินใจโดยใช้ "เกณฑ์ภายนอก".....	132
5.14	เมตริกซ์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ โดย "เกณฑ์ภายนอก".....	134
5.15	การกำหนดระดับความมากน้อยของปัจจัยต่าง ๆ.....	136
5.16	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการดำรงตำแหน่งของ ส.ส. ไทย.....	137

สารบัญรูปประกอบ

รูปที่	หน้า
1.1	คุณลักษณะเชิงสมมุติฐานของสมาชิกรัฐสภา..... 12
1.2	จำนวนเข้าออกจากราชการของ ส.ส.ไทย..... 14
2.1	ตัวแบบคุณลักษณะของกระบวนการดำรงตำแหน่งของชนชั้นนำ ในระบบเปิดและระบบปิด..... 25
2.2	ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวความคิดของ Maslow..... 33
2.3	ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 37
2.4	ชนชั้นนำทางการเมืองของไทย..... 43
3.1	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการดำรงตำแหน่งของ ส.ส.ไทย..... 49
5.1	ตัวแบบในการวิเคราะห์..... 98
5.2	ร้อยละของ ส.ส.ผู้ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ที่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป..... 106
5.3	ร้อยละของ ส.ส.ผู้ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ที่มีอายุน้อยกว่า 31 ปี.... 108
5.4	ร้อยละของ ส.ส.ที่มีเครือญาติเป็น ส.ส.มาก่อน..... 111
5.5	ร้อยละของ ส.ส.ที่ได้รับการเลือกตั้ง 2 ครั้งขึ้นไป..... 113
5.6	สรุปร้อยละแรงบันดาลใจทางการเมืองของ ส.ส.ไทย..... 115
5.7	ร้อยละของ "ส.ส.หน้าใหม่" ในแต่ละสมัย..... 118
5.8	ร้อยละความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่งของ ส.ส..... 121
5.9	ร้อยละของ ส.ส.ที่เป็น ส.ส.จนกระทั่งมีอายุ 66 ปีขึ้นไป..... 124
5.10	ร้อยละของ ส.ส.ที่ดำรงตำแหน่งไม่ครบวาระ..... 126
5.11	สรุปร้อยละสถานการณ์การดำรงตำแหน่งของ ส.ส.ไทย..... 128